

Politika architektury a stavební kultury České republiky

Aktualizace 2022

Informační leták obsahuje stručné informace o dokumentu *Politika architektury a stavební kultury České republiky Aktualizace 2022*. Podrobnější informace naleznete na webových stránkách Ministerstva pro místní rozvoj www.mmr.cz a Ústavu územního rozvoje www.uur.cz.

Politika architektury a stavební kultury České republiky je strategický dokument s celostátní působností. První Politiku architektury a stavební kultury České republiky schválila vláda dne 14. ledna 2015, po šesti letech byla vyhodnocena, a to včetně plnění stanovených opatření. Na základě tohoto vyhodnocení vláda uložila usnesením č. 287 ze dne 15. 3. 2021 zpracovat do konce roku 2022 aktualizaci, která vznikla za součinnosti rozsáhlé pracovní skupiny. Části textů byly pozměněny, cíle upraveny a mnoho již splněných opatření bylo nahrazeno novými. Zařazena byla i nová témata. Aktualizovanou Politiku architektury a stavební kultury ČR schválila vláda 4. ledna 2023 usnesením č. 6.

Účel

Politika architektury a stavební kultury České republiky podporuje rozvoj architektury a stavební kultury jako princip zvyšování kvality vystavěného prostředí. Jejím účelem je přinést zlepšení kvality života lidí zvyšováním kvality prostředí, ve kterém žijí. Stavby a jejich okolí, veřejná prostranství i krajina tvoří základní součást tohoto prostředí.

Autoři

Politiku architektury a stavební kultury České republiky připravilo Ministerstvo pro místní rozvoj v úzké spolupráci s Ústavem územního rozvoje. Velký podíl na jejím vzniku měla i Česká komora architektů, Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR. V souvislosti s aktualizací Politiky architektury a stavební kultury České republiky byla v polovině roku 2021 vytvořena pracovní skupina o více než čtyřech desítkách členů, v rámci které byl návrh aktualizace konzultován.

Vize

Vizí Politiky architektury a stavební kultury České republiky je přinést zlepšení života lidí zvyšováním kvality prostředí, ve kterém žijí. Jejím základním cílem je proto podpora rozvoje architektury a stavební kultury a tím i kvality vystavěného prostředí. Naplnění jednotlivých cílů povede ke:

- kvalitnější architektuře,
- hospodárným budovám vhodně zasazeným do okolního prostředí,
- přívětivému veřejnému prostoru,
- harmonickým městům i venkovu včetně okolní krajiny,
- respektu k místním specifikům jednotlivých oblastí v České republice,
- vnímání architektury jako stávající nebo i budoucí součásti našeho kulturního dědictví,
- adaptaci sídel a krajiny na změnu klimatu a k jejich větší odolnosti a soběstačnosti.

Politika architektury a stavební kultury České republiky též:

- podporuje vzdělávání odborné i laické veřejnosti,
- přispívá k podněcování zájmu obyvatel o kvalitu prostředí, ve kterém žijí,
- zvyšuje lokální hrdost a osobní zodpovědnost občanů ve vztahu k vystavěnému prostředí,
- zvyšuje mezinárodní prestiž české architektury.

Témata - Cíle - Opatření

V Politice architektury a stavební kultury České republiky jsou v rámci jednotlivých témat určeny cíle, jejichž naplnění přispěje ke zvýšení kvality vystavěného prostředí. Témata jsou řazena nejprve podle měřítka od základního územního rámce po stavby a dále jsou doplněna o specifická témata související se vzděláváním a osvětou. Vzhledem ke komplexnosti celé problematiky mají opatření často dopad do více témat. Dokument určuje pro každé opatření odpovědné a spolupracující instituce a termíny plnění. Implementaci Ministerstvo pro místní rozvoj v pravidelných cyklech sleduje, vyhodnocuje a zveřejňuje.

Téma 1 - Uspořádání krajiny a sídel

Krajina, struktura osídlení a prostorové uspořádání sídel určují základní podmínky pro kvalitní vystavěné prostředí. Dlouhodobá koncepce je klíčová pro udržitelný rozvoj sídel i krajiny. Krajina představuje základní prostředí, které určuje nejenom možnosti zástavby, ale i obyvatelnosti sídel. Míra klimatických rizik je určována plánováním a následně především užíváním volné krajiny. Proto kvalitní plánování volné krajiny zásadním způsobem určuje kvalitu sídel a měla by mu být věnována pozornost odpovídajícího významu.

Téma 2 - Veřejná prostranství

Politika architektury a stavební kultury České republiky požaduje zajistit dostatečnou vybavenost území vhodnými veřejnými prostranstvími, jejich snadnou dostupnost a vzájemné propojení. Pro prověření řešení je požadováno pořizovat územní studie a pro stabilizaci návrhu území regulační plány. Na řešení významných veřejných prostranství mají být vypisovány soutěže. Požaduje se zamezovat vzniku stavebních souborů, které znemožňují propustnost území. Do zlepšování veřejných prostranství má být zapojována veřejnost.

Téma 3 - Začlenění staveb do prostředí

Citlivé začlenění staveb do okolního prostředí je důsledkem respektu k prostorovým vztahům, atmosféře místa a struktuře stávající zástavby i vztahu ke kulturnímu a přírodnímu dědictví. Stávající stavební fond je bohatstvím, které je třeba chránit a rozvíjet. Proto je nutné respektovat a kultivovat existující prostředí a vycházet z jeho hodnot, upřednostňovat před výstavbou nových budov opětovné využívání, regeneraci, prodloužení životnosti a přeměnu stávajících budov. Kvalita prostředí umožňuje obyvatelům identifikaci s místem, což vede k většímu zapojení občanů do tvorby prostředí. Současně je třeba podporovat nové kvalitní urbanistické, krajinářské a architektonické intervence, které obohacují stávající prostředí a přinášejí do něj nové hodnoty.

Téma 4 - Zadávání zakázek a dotace

Pro kvalitní vystavěné prostředí je zásadní kvalitní územně plánovací dokumentace a kvalitní návrh stavby. Zadávání zakázek výrazně ovlivňuje výslednou kvalitu staveb a prostředí, protože se jedná o počáteční fázi přípravy záměru. Při přípravě významných budov se doporučuje přednostně využívat architektonické soutěže. Pro zvýšení kvality staveb je zásadní nehodnotit pouze pořizovací náklady, ale brát ohled na náklady jejich celého životního cyklu.

Téma 5 - Kvalita staveb

Vysoce kvalitní vystavěné prostředí plní funkční, technické a ekonomické požadavky. Musí však uspokojovat i estetické, sociální a psychologické potřeby lidí. Požadavek vysoké kvality musí být zohledněn na stejné úrovni jako ekonomické nebo technické zájmy. Součástí kvality staveb není pouze jejich estetická hodnota, ale i jejich začlenění do prostředí, jejich účelnost v harmonii s formou, společenská hodnota, technické řešení a v neposlední řadě jejich jednoduchá údržba a nízké provozní a energetické nároky.

Téma 6 - Vzdělávání

Požaduje se prohloubit vzdělávání projektantů a ostatních osob podílejících se na výstavbě a posílit průběžné vzdělávání příslušných úředníků veřejné správy. Nejdůležitější je však podpora a rozvíjení výchovy a vzdělávání v oblasti architektury, urbanismu, územního plánování, krajinářské architektury, stavební kultury a kvality prostředí na všech stupních škol.

Téma 7 - Osvěta a média

Osvětu v oblasti architektury a stavební kultury je třeba zaměřit nejen na odborníky, ale zejména na širokou veřejnost. Zásadní je osvěta potenciálních stavebníků. Klíčovou roli v oblasti osvěty hrají příklady dobré praxe, mezi nimiž by měly být na prvních místech realizace veřejných staveb. Veřejné stavby a veřejná prostranství by měly sloužit jako reprezentant společnosti a její kultury.

Téma 8 - Výzkum a vývoj

Ke kvalitě vystavěného prostředí by měla přispívat i podpora výzkumné činnosti zaměřené na obory architektura, urbanismus, územní plánování, krajinářská architektura a stavební kultura, a jejich propojení s ekonomikou a se sociálními vědami. Je třeba klást důraz na to, aby výsledky výzkumu byly uplatnitelné v praxi a aby mohly být promítnuty i do vzdělávání v dané oblasti.

Téma 9 - Vedení, koordinace a spolupráce

Pro zdárnou implementaci politiky je důležitá spolupráce celé řady institucí a sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe. Proto je třeba založit stálé platformy pro sledování implementace a podporu realizace politiky na regionální a místní úrovni, a to formou pracovních skupin, center i osob a institucí hlavních architektů, které se budou péči o vystavěné prostředí věnovat systematicky.